

Uitgangspunten integrale inrichting gebiedsproces polder Mijnden

Datum: 10 april 2025

V1.0

Dit document heeft als basis het *stavaza-document*, dat in samenspraak met de agrariërs is vastgesteld. Hierin zijn de uitkomsten verwerkt van het overleg op 17 december 2024 met de boeren uit de polder, provincie, Staatsbosbeheer, Eelerwoude en de procesbegeleiders. Het document is geactualiseerd aan de hand van de algemene ontwikkelingen in de polder en deze versie (8 april 2025) is op 17 april bestuurlijk besproken bij de Bestuurlijke Begeleidingsgroep (BBG) polder Mijnden. Hierna wordt het document periodiek aangevuld met uitgangspunten, uitdagingen, randvoorwaarden, en afspraken.

Uitgangspunten voor een integrale aanpak

- De gebiedspartijen zetten in op een integrale oplossing voor de hele polder Mijnden die uitvoerbaar en beheerbaar is en gedragen wordt door alle partijen.
- De biodiversiteit in de hele polder (zowel gronden van PU en SBB als van de agrariërs) dient toe te nemen.
- De aanwezige agrariërs in de polder beheren het hele grondgebied in polder Mijnden, dus inclusief de eigendommen van Staatsbosbeheer (SBB) en van provincie Utrecht (PU).
- Uitgangspunt is dat boeren op basis van een langjarig realistisch rendabel verdienmodel het beheer van de gronden duurzaam kunnen voeren. Zij hebben daartoe voldoende agrarisch te gebruiken gronden nodig in relatie tot de als natuur te beheren gronden.
- Het is de bedoeling dat de boeren de natuurgronden van SBB en PU beheren op een dusdanig manier dat gestelde natuurdoelen worden bereikt. Werkwijze en voorwaarden worden vastgelegd in pachtcontracten. Daarnaast streven partijen naar zoveel mogelijk natuur in de hele polder. SBB kiest ervoor om niet met aannemers aan de slag te gaan in deze polder vanwege meer uitstoot van kooldioxiden, hoge kosten en de beperkingen met betrekking tot het afvoeren van gewas over de Mijndensedijk en het Zandpad.
- Het in 2008 genomen peilbesluit door waterschap Amstel Gooi en Vecht (AGV) is uitgangspunt en voldoende kader voor alle onderdelen van de planvorming.
In het algemeen kan AGV bij de verdere planvorming adviseren en waar relevant toetsen. Dat geldt bijvoorbeeld voor het streven naar beperking van de bodemdaling. De polder is geen waterlichaam van de Kaderrichtlijn Water (KRW) en heeft geen prioriteit ten aanzien van de beperking bodemdaling.
- Uitgangspunt is het versterken van de cultuurhistorische waarde van het gebied.

Uitdagingen en randvoorwaarden

- Belangrijke uitdaging is de vraag of SBB en de provincie zodanige afspraken kunnen maken met de boeren dat aan bovenstaande uitgangspunten wordt voldaan.
- De beschikbaarheid van voldoende oppervlakte eigendom c.q. pachtgrond voor alle boeren.
- Aanpakken van de NH₃ problematiek. In het UPLG is een vermindering van de stikstofuitstoot met 46% opgenomen.
- Een wandelpad in de vorm van een klompenpad aanleggen.
- Gewenste groenblauwe dooradering op gronden van agrariërs realiseren.
- Voldoen aan de beleidsdoelstelling dat het gebied ondersteunend is aan de doelstellingen van het aangrenzende Natura 2000 gebied.
- De inrichting dient niet in strijd te zijn met de natuurdoelanalyse Oostelijke Vechtplassen (Utrechtse en Noord-Hollandse deel).
- Boeren die natuurgronden beheren en/of natuur inclusief willen boeren hebben extra gronden nodig voor een goede balans tussen extensief en wat intensiever agrarisch beheer.
- De PU eigendommen in het westelijk deel moeten agrarisch gebruikt kunnen worden en ingezet worden voor uitbreiding, door middel van extensivering, van agrarische bedrijven in de polder.
- Ruimte in de vorm van extra gronden en/of vergunningen is van groot belang voor de agrariërs die hun bedrijf duurzaam willen voortzetten.

Natuurdoelen - vastgesteld op 8-4-2025 door provincie Utrecht

1. Ambtelijk is vastgesteld dat er 35 hectare natte natuur op de natuurgronden moet worden gerealiseerd. Deze natte natuur zal bestaan uit blokken vochtig hooiland (N10.02) en natuurvriendelijke oevers (NVO's).
2. De ambitie op de NVO's is realisatie van veenmoeras (N05.03).
3. De overige in te richten NNN-gronden worden bestemd als vochtig weidevogelgrasland (N13.01).
4. De gronden met een agrarische functie worden aangewezen als 'weidevogelrandzone RES of wonen'.

De verdere uitwerking van deze natuurdoelen (inrichting en beheer) moet nader worden afgestemd met de gebiedspartijen.

Huidige afspraken

Op basis van de conclusies en richtinggevende uitspraken van de BBG (en op basis van onderliggende stukken en studies) is het volgende afgesproken.

De oppervlakte natte natuur moet minimaal 35 ha zijn. Het streven is om zo dicht mogelijk bij dit getal te komen. Uit onderstaande opties is een combinatie te vormen.

- De NVO's zijn als volgt gedimensioneerd: aan beide zijden van de watergang is er een natuurvriendelijke strook van 2 meter schuin talud boven water en 1 meter onder water; hiermee is in totaal ca. 10,8 ha natte natuur te realiseren. We gaan hierbij uit van een realisatiehaalbaarheid van 75% van de NVO's.

- Er is 26,2 ha vochtig hooiland te realiseren, deels in het noordoostelijk deel van de polder en deels in het zuidoostelijke deel;
- Afspraken moeten worden gemaakt over welke beheereisen vochtig hooiland, veenmoeras en vochtig weidevogelgrasland moeten voldoen;
- Daarnaast is er de optie om in het oostelijk deel het waterpeil maximaal 10 cm te verhogen ten behoeve van het vochtig weidevogelgrasland, het vochtig hooiland en de NVO's waarbij het tegengaan van bodemdaling een gunstig bijeffect is. Dit gebeurt in stappen van 2 cm per jaar met een stopknop in het geval dat er ongewenste effecten optreden. Afspraken over omstandigheden die als criterium gelden voor het activeren van de stopknop dienen in het kader van beheer en onderhoud nader beschreven te worden. En ook welke mitigerende maatregelen dan eventueel genomen moeten worden.
- Op de particuliere gronden met agrarische functie zijn door de aanwijzing van 'weidevogelrandzone RES of wonen' vergoedingen mogelijk voor weidevogelbeheer op eigendomsgronden.
- Zwaar vervoer (zowel ten behoeve van inrichting als beheer) over de Mijndensedijk en het Zandpad i.v.m. oeverinstabiliteit langs het Zandpad is zeer onwenselijk. Het uitgangspunt is om het beheer door boeren in de polder te laten uitvoeren en om maaisel binnen de polder te houden. Hier worden nadere afspraken over gemaakt.

Niet haalbare maatregelen

- Andere opties voor natte natuur zoals nat schraalland en moeras zijn (met uitzondering van de NVO's) vanuit de huidige subsidieregelingen niet uitvoerbaar c.q. beheerbaar door de boeren binnen deze polder; dit is met name gebaseerd op het onderzoek van NMI. Voorwaarde voor behalen van dit doel zou het afplaggen van de bovenste 10 cm zijn. Dit is niet wenselijk vanwege de beperkingen ten aanzien van transport en ten aanzien van beheer.
- Afplaggen en intensief baggeren van de sloten heeft een sterk negatieve uitwerking op de draagkracht van de grond, zo heeft NMI geconcludeerd in haar onderzoek. Beheer kan enkel door zeer gespecialiseerd materieel (en dus niet door de boeren in de polder) uitgevoerd worden. Daarmee zijn deze maatregelen ongewenst in polder Mijnden.
- Het toepassen van WIS (Waterinfiltratiesysteem) ten behoeve van het beperken van bodemdaling heeft in de Polder geen toegevoegde waarde ten opzichte van de mogelijkheden tot vernatting binnen het huidige peilbesluit. Een WIS zal daarom niet worden aangelegd.

Randvoorwaarden agrarisch beheer en overig

- Voor de agrariërs geldt nog als randvoorwaarde dat de keuze voor vochtig hooiland, veenmoeras en weidevogelgrasland nooit tot gevolg mag hebben dat er restricties op de stikstofuitstoot volgen (als gevolg van aanwezigheid van planten die gevoelig zijn voor stikstof). Er dient geen schaduwwerking te zijn.
- Toestaan van mestplaatsing op de SBB-gronden moet nog worden afgesproken. Dit kan alleen in beperkte mate op weidevogelgrasland als dit de kwaliteit van het natuurdoeltype ten goede komt. Oppervlaktes die in beheer zijn bij de boeren met beperkingen in het gebruik moeten kunnen meetellen bij GLB-tellingen.

- Het baggeren van de sloten (in ieder geval op de natuurgronden) moet ecologisch verantwoord gebeuren met een kleine baggerpomp.
- Bagger moet worden opgespoten op aangrenzende percelen; niet op de NVO's.
- De strook van 2 meter langs de slootkanten aan weerszijden moet m.b.t. de oeverstabiliteit worden afgeschermd van koeien. Handhaving door digitaal afrastering, danwel een andere methode om de koeien uit de oever te houden. Afrasteren met paal en draad is gezien de strekkende meters aan NVO in deze polder niet realistisch.
- De haalbaarheid van het gebruik van GPS-systemen moet worden onderzocht, eventueel via een pilot.
- Gebied moet met eigen (klein) materieel beheerbaar zijn.
- In beginsel worden de bestaande onderbemalingen ongedaan gemaakt; dat geldt behoudens bestaande afspraken die agrariërs met AGV hebben gemaakt.
- Een doel van de te realiseren natte natuur is het verminderen van kwelstromen. Dit doel draagt daarmee bij aan de instandhoudingsdoelen voor het aangrenzende Natura 2000-gebied.
- Over schade bestrijding moeten afspraken gemaakt worden. Zoals het bejagen van de vos als maatregel ten gunste van weidevogels.
- Witboldomnantie moet worden teruggedrongen door vroeg te maaien. Dat moet goed worden afgestemd op alle percelen i.v.m. broedvogels.

Subsidies en vergoedingen

- PU heeft vastgesteld dat de combinatie van ganzenrustgebied met weidevogelgrasland samen kan gaan. In 2026 wordt het faunabeleid- en monitoring (beleid t.a.v. ganzenrustgebieden) geëvalueerd en mogelijk gewijzigd.
- PU werkt aan het onderzoeken en op een rij zetten van alle mogelijke (langjarige) vergoedingen voor inrichting en beheer in deze polder.
- AGV heeft een agrarische subsidieregeling.
- Vergoedingen voor aanleg en ontwikkelbeheer op de natuurgronden moeten mogelijk zijn. SNL moet dekkend zijn voor regulier beheer van NNN.
- Vergoedingen voor het beheer van NVO's op de gronden van agrariërs moeten mogelijk zijn.
- Haalbaarheid van subsidie voor het toepassen van GPS-systemen wordt onderzocht.

Pacht en grondgebruik en beheerdoelen van SBB en PU

- SBB streeft naar het afsluiten van zoveel mogelijk contracten voor Natuur Inclusieve Landbouw (NIL) met de boeren in de polder. SBB mag onder de samenwerking van NIL langjarige pachtcontracten (12 jaar) uitgeven. NIL-boeren hebben om te extensiveren meer pachtgrond nodig dan een regulier bedrijf. Binnen het programma NIL worden relatief hoge drempelwaarden (KPI's) gehanteerd. Niet elke boer zal op kortere termijn aan deze drempelwaarde kunnen voldoen. Boeren bepleiten een geleidelijke instroom van 6 à 12 jaar. SBB heeft aangegeven dat een verruiming van KPI's in het programma NIL niet mogelijk is. Pachtgronden die eventueel overblijven omdat deze niet aan NIL-boeren kunnen worden verpacht zullen via een openbare procedure worden aangeboden. Bij de criteria zal SBB het afstandscriterium hanteren en toetsen op

basis van kwaliteit en prijs. Een NIL-boer scoort hoog op kwaliteit.

Staatsbosbeheer heeft gesprekken over NIL gevoerd met enkele boeren maar het is nog niet gelukt om met alle boeren hierover te praten. Dit gaat op vrijwillige basis als er interesse is vanuit de boeren. Onzeker is of het programma Natuurinclusieve landbouw gefinancierd door LVVN in de huidige vorm door gaat na 31-12-2025. Na 31-12-2025 is het onzeker wat de mogelijkheden zijn ten aanzien maatwerk contracten (zoals onder programma NIL) in deze polder.

- De gebiedspartijen onderzoeken alternatieve mogelijkheden ten aanzien van NIL, mocht de uitvoeringsregeling stopgezet worden.
- Accountantskantoor AAFF adviseert over bedrijfsmodellen met bijbehorende rentabiliteit op vrijwillige basis en zonder kosten voor de boer.
- Deze berekeningen kunnen behulpzaam zijn bij de keuzes die de boeren zullen maken.
- PU zet haar gronden ook op het pachtportaal waarbij het afstandscriterium wordt gebruikt en potentiële pachters over een eigen toegang (niet via het Zandpad) dienen te beschikken.
- Staatsbosbeheer werkt de pachtstrategie uit.
- Een kavelruil kan te zijner tijd zorgen voor een optimale kavelindeling in de polder. Dit kan leiden tot een betere verdeling van natuur/agrarische gronden in de polder, betere beheerbaarheid en ligging van de pachtgronden achter de eigendomsgronden.
- Het is mogelijk om als agrariër eigen agrarische gronden van functie te wijzigen tot natuur, waarbij er middelen beschikbaar komen uit afwaardering. Deze gronden moeten daarna worden beheerd als natuur met een bepaald natuurdoeltype, zoals vochtig weidevogelgrasland. Hier zijn subsidies voor beschikbaar. Deze gronden moeten in een gebied met aanduiding 'te ontwikkelen natuur zoekgebied (NNN/groene contour)' liggen.

Recreatie en cultuurhistorie

- Er moet nog een afweging worden gemaakt voor het al dan niet mogelijk maken van een klompenpad rond de polder.
- Versterking van de cultuurhistorische waarde van het gebied verdient nog aandacht. Dit moet landen in het integrale gebiedsplan.
- Versterking van recreatieve functie (camping, bed en breakfast, landwinkel) verdient nog aandacht.
- De omgeving (burgers) betrekken bij de ontwikkelingen in de polder door middel van een "verhaal" verdient nog aandacht.